

av ondskap og utid: at mennesker mister fotfeste, orientering, tilhørighet og identitet. Jeanne og Peter er elskende fiender som får en sønn som ikke vet hvem han er og hvem han skal lete etter for å få svar på hvorfor hans far utleverte sin egen far uten å vite at det var nettopp det han gjorde.

Da han omsider ved hjelp av Chantalle, Jeannes sønneatter, begriper hvem han er, har havet tatt Chantalle – akkurat som det tok Katarina, Peters mor. Volden og hatet som skilte og drepte Peters foreldre, hadde kraft nok til også å ramme de neste generasjoner.

Det gamle testamente, gresk tragedie og europeisk drama danner de store rammer. Bare hvis meningen er åpenbar, fremtrer det enkelte menneskets levde liv som meningsfylt. Boken er følgelig en variasjon over et eldgammelt tema: den menneskelige væren. Derfor har den medisinsk relevans.

Anna Luise Kirkengen

Forebyggende helsearbeid
Enhet for helsefag
Akershus universitetssykehus

Bertrand Russells fred

Hide Ø, red.

Bertrand Russell om krig, fred og pasifisme

261 s. Oslo: Humanist forlag, 2006.

Pris NOK 268

ISBN 82-92622-10-1

Boken består av utvalgte tekster av Bertrand Russell (1872–1970), presentert og oversatt av filosof Øystein Hide, med forord av filosof Henrik Syse. Russell fikk nobelprisen i litteratur i 1950 og ble av juryen omtalt som

«en av vår tids briljante talsmenn for rasjonalitet og humanisme». Han hadde en enorm produksjon. Selv om noen av de gjengitte tekstene er isolerte bokkapitler, var de ved utgivelsen høyst dagsaktuelle.

Russell tilhørte en av de mest innflytelsesrike familiene i England. Han arbeidet med matematikk, logikk og filosofi i Cambridge, inntil han mer enn 40 år gammel hev seg inn i samfunnsdebatten som antikrigsaktivist og skribent med ønske om å forbedre verden.

Bokens del 1 består av ti tekster skrevet under og like etter første verdenskrig, og er sterkt preget av krigens meningsløshet. Del 2 inneholder fem tekster fra begynnelsen av den kalde krigen, bl.a. med fokus på atomtrusselen. Den inkluderer nobelforedraget, som i likhet med de øvrige tekstene er preget av en positiv tro på at vi mennesker kan unngå krig hvis vi vil.

I begge epoker går Russell inn til den menneskelige kjernen av krigens vesen. Fokus er på atferd og samhandling og måter å hindre krig gjennom individuell opplæring og sosial rekonstruksjon, med dreining av menneskelig aktivitet i kreativ retning. Han aksepterer atomavskrekking, inntil oppfinnelsen av hydrogenbomben setter hele menneskehetens eksistens på spill. I denne situasjonen må hensynet til andre interesser vike for samarbeidet om vår felles overlevelse. «Husk din menneskelighet, og glem resten. Om du kan gjøre det, ligger veien åpen til et nytt Paradis; om du ikke kan det, ligger ingenting annet foran deg enn universell død.»

Boken gir leseren et blikk inn i en skolert tenkers forsøk på å forstå krigens vesen og mulige måter å forebygge krig. Vi møter personen i to atskilte epoker av et langt liv og gis mulighet til selv å sammenholde hans tenking med historiens gang gjennom mer enn hundre år.

Er boken relevant for leger? Ja, fordi krigens metode er død og lemlestelse og dermed i bunn og grunn et medisinsk problem. Leger bør ikke bare reparere krigens ofre, men også bidra til å forebygge krig – og særlig atomkrig som truer selve livsgrunnlaget på jorden.

Kirsten Kjelsberg Osen

Norske leger mot atomvåpen

Hvem og hva er kropp?

Engelsrud G.

Hva er kropp

154 s, tab, ill. Oslo: Universitetsforlaget, 2006.

Pris NOK 149

ISBN 82-15-00785-6

Universitetsforlaget presenterer i en serie kalt *Hva er ...* korte tekster skrevet av fagpersoner. Disse skal introdusere leserne – som kan være hvem som helst – i hva noe er. Dette «noe» kan være et kunnskapsfelt, et fag, et redskap, en

institusjon, en ideologi, en religion, en sosial praksis, en struktur eller et fenomen.

Et slikt «noe» er menneskekroppen. Allerede i utgangspunktet sprenger den som objekt omtaleformens rammer, så elastiske de enn måtte være tenkt. Følgelig er enten spørsmålet i tittelen forfeilet fordi kroppen er for mye ulikt, eller svarene blir feil fordi de uansett ikke kan gi et uttømmende bilde av hva kroppen er, kan betraktes som eller kan antas å være.

Hva som er kropp eller hva kroppen er,

det kommer nemlig an på. Det belegger bokens forfatter fra sin personlige og faglige kunnskap om kroppen fra idrett, dans og fysioterapi (men overraskende lite om dette). Med de tre erfaringsfeltene som grunnlag drøfter hun hvordan kroppen er blitt formet av historie og verdenssyn, av vitenskapsteori og tidsånd, av mote og marked, av fag og frykt. Disse og flere aspekter forankres i en betimelig kritikk av det dualistiske språket om kroppen som uttrykk for det tradisjonelle synet på menneske som delt: kroppen som materie og sjelen/det mentale som ikke-materie.

Forfatteren kontrasterer den objektgjorte, materielle, biologiske kroppen som fremtrådte i opplysningstiden – og de derav utviklede vitenskapsidealer – med den levde kroppen som ble den fenomenologiske filosofiens hovedanliggende, her representert med en av dens sentrale tenkere, den franske filosofen Maurice Merleau-Ponty (1908–61). Forfatteren karakteriserer sin egen erkjennelsesteoretiske posisjon som hjemmehørende i den sistnevnte forståelsen. Og hun definerer derfor bokens sentrale perspektiv som følger: «kroppen har mening og erfaring som sitt ypperste kjennetegn.»

Siden en kropp ikke kan konstituere sosiokulturell mening og betydningen av erfaring, burde forfatteren ha insistert på å skifte bokens tittel. Når kropp, som hun sier, er noe et menneske både *er* og *har*, samtidig, alltid, bør spørsmålet i bokens tittel reformuleres: Hva og hvem er kropp? For uansett om hun i det videre snakker om den kirurgisk manipulererte, treningstrimede, fete, anorektiske, lystfulle, tyngede, overstimulerte eller utnyttede (om enn ikke utbyttede) kroppen, er en kropp alltid en person. Og personer kan ikke reduseres til kropp.

Forfatteren motsier sin egen teoretiske posisjon når hun f.eks. skriver: «Når man føler seg invadert, vil kroppen ytre seg, ved å snu seg vekk, søke et annet sted med blikket, trekke seg, holde pusten osv.» Men «man» er et vesen med kognitiv kapasitet, med evnen til å snakke og tenke og til å tenke over at han/hun kan snakke og tenke. Det er *en person* som er sosialisert inn i bestemte tankemønstre og forestillingsverdener som bl.a. ytrer seg i kroppslige vaner og i væremåter. Det er ikke kroppen, men personen som føler seg invadert og som reagerer med hele seg, bl.a. ved å snu seg vekk.

Den dualistiske tenkingen og det delende språket bør fortest mulig forlates, særlig i medisinen, for at faget skal kunne begripe og begrepsfeste den levde kroppen som ethvert menneske både er og har.

Anna Luise Kirkengen

Forebyggende helsearbeid
Enhet for helsefag
Akershus universitetssykehus